

ЗАВИСИМОСТЬ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОТ УПРАВЛЕНИЯ РАСХОДАМИ НА ПРЕДПРИЯТИИ УКРАИНЫ

В статье поданы некоторые толкования конкурентоспособности, обоснованно зависимость конкурентоспособности продукции от ее цены и себестоимости, а также от управления расходами. Дана характеристика состава расходов и представлена структура управления расходами.

Ключевые слова: конкурентоспособность, цена, себестоимость, управление затратами.

Hrinyuk O. S., Karpova M. I.

DEPENDENCE OF COMPETITIVENESS ON COST MANAGEMENT AT THE ENTERPRISES OF UKRAINE

In this article is some interpretation of competitiveness, reasonably dependence of competitiveness of production on its price and prime cost, and also from cost management are submitted. The characteristic of structure of expenses is given and the cost management structure is presented.

Keywords: competitiveness, price, prime cost, cost management.

Шевчук Н.А.

к.т.н., доцент ФММ НТУУ «КПІ»

Іванов І.П.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

ПЛАНУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЯК ОСНОВНИЙ ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У даній статті розглянуто проблему підвищення прибутковості промислового підприємства на основі планування собівартості. Виявлено наявні резерви зниження витрат виробництва та збільшення рентабельності продукції. Проаналізовано та економічно обґрунтовано проведення заходів зі зниження собівартості продукції, а також встановлено їх доцільність на основі зменшення собівартості продукції та збільшення прибутку.

Ключові слова: собівартість, прибуток, планування, ефективність, витрати, підприємство.

Вступ. В ринкових умовах жодне з підприємств не обходиться без планування своєї діяльності, а саме показників собівартості, прибутку та

рентабельності. Економічно обґрунтоване визначення величини витрат, необхідних у планованому періоді для виробництва і збуту промислової продукції підприємства є однією із передумов отримання запланованого прибутку, а саме ефективної роботи підприємства у перспективі, виконання ним своїх зобов'язань перед бюджетом, фінансування інвестиційних програм та програм стимулювання працівників. Прибуток у ринковій економіці – рушійна сила і джерело оновлення виробничих фондів та продукції, яка випускається [1].

Проблеми планування собівартості розглянуті в працях таких науковців, як академік НАН України Чумаченко М.Г., Іванюта П.В., Васін Ф.П. та інші [1,5].

Постановка завдання. Основною метою роботи є обґрунтування заходів з підвищення прибутковості підприємства на основі планування собівартості.

Результати дослідження. Собівартість - це фінансові витрати підприємства, спрямовані на обслуговування поточних витрат по виробництву і реалізації товарів і послуг.

Основною метою планування собівартості є виявлення і використання наявних резервів зниження витрат виробництва і збільшення внутрішньогосподарських нагромаджень для того щоб збільшити рентабельність підприємства. Плани по собівартості повинні виходити з прогресивних норм витрат праці, використання устаткування, витрат сировини, матеріалів, палива та енергії з урахуванням передового досвіду інших підприємств. Тільки при науково організованому нормуванні витрат можна виявити і використовувати резерви подальшого зниження собівартості продукції.

Планування собівартості виробленої продукції здійснюється підприємством самостійно при розробці річних (поточних) планів виробничо-господарської діяльності на підставі кон'юнктури ринку, а також на підставі укладених договорів з постачальниками сировини і матеріалів, з яких виготовляється продукція [4]. Базою для визначення планової собівартості продукції є технологічні карти, де за статтями витрат на основі переліку передбачених технологією робіт, обґрунтування норм виробітку, нормативів витрат праці, матеріальних і фінансових ресурсів і з урахуванням раціонального використання основних фондів, трудових і матеріальних ресурсів, застосування прогресивних технічних та організаційних заходів, визначається загальна сума витрат виробництва (прямі витрати). Планування витрат за їх видами, тобто однорідними економічними елементами, показує ресурсний аспект витрат, що має важливе значення для аналізу собівартості продукції і виявлення резервів її зниження [5].

В залежності від характеру виробництва застосовується ряд показників, що характеризують собівартість продукції. При випуску одного виду продукції собівартість одиниці цієї продукції є показником рівня і динаміки витрат на її виробництво. Для характеристики собівартості різномірної

продукції в планах і звітах використовуються показники зниження собівартості порівнянної товарної продукції і витрат на 1 грн. товарної продукції.

Різні джерела по-різному роз'яснюють процес планування собівартості продукції. Так, Васін Ф.П. вказує на те, що при плануванні затрати класифікують за напрямками:

- динаміка затрат по відношенні до об'єму виробництва;
- затрати майбутнього періоду, які приймаються і які не приймаються в
- розрахунок при оцінках;
- безповоротні затрати або затрати періоду, що пройшов;
- тимчасові затрати в результаті прийнятого альтернативного рішення;
- інкрементні затрати та маржинальні затрати і доходи [1].

Як економічна категорія прибуток відображає чистий дохід, створений у процесі підприємницької діяльності [2].

Підприємство може збільшити прибуток за рахунок наступних заходів:

- збільшення обсягу випуску продукції;
- підвищення ціни на продукцію;
- зниження собівартості продукції (витрат).

Підвищення прибутковості на основі зниження собівартості пропонуємо розглянути на прикладі ПАТ «ПГЗК». Підприємство є одне з найпотужніших в Україні, складний промисловий комплекс, що спеціалізується на видобутку, переробці залізної руди з виробництва сировини для чорної металургійної промисловості – окатишів та залізородного концентрату [6].

Аналіз виробничо-економічних показників діяльності підприємства дозволив виявити наступне:

- протягом 2009-2011 рр. собівартість товарної продукції зросла на 25,7%, що призвело до росту витрат на 1 грн. товарної продукції склало понад 17%, що відображає збільшення ціни на сировину;
- випуск товарної продукції у порівнянні з 2010 роком за 2011 рік зріс на 2%, а порівняно з 2009 – на 7,44%;
- показники рентабельності знизилися по відношенню до 2009 року. Значне зростання собівартості продукції та інших витрат вплинуло на рентабельність.

Щодо діяльності підприємства з виробництва залізної руди, то в процесі аналізу виявлено:

- рентабельність по повній собівартості продукції показує постійне збільшення, що свідчить, що залізородна продукція комбінату користується попитом на внутрішньому ринку і за кордоном.
- зростання вартісного обсягу продукції;
- собівартість продукції, у порівнянні з 2009 років у 2011 році зросла на 30%.

Отже, на зростання вартісного обсягу продукції вплинула також собівартість продукції. Розглянемо структуру собівартості товарної продукції за статтями витрат., які наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Структуру собівартості товарної продукції за статтями витрат

Статті витрат	2009 рік		2010 рік		2011 рік	
	тис.грн.	пит.ваг, %	тис.грн.	пит. ваг, %	тис.грн.	пит. ваг, %
1.Сировина і основні матеріали	50601,9	5,9	57642,3	6,2	71185,7	6,6
2.Допоміжні матеріали	184277,3	21,5	150265,9	16,3	154082,3	14,3
3.Паливо	85649,0	10,0	116893,1	12,7	136777,8	12,7
4.Енерговитрати	134526,8	15,7	173795,2	18,8	215495,1	19,9
5.Витрати на оплату праці	137866,3	16,1	145997,7	15,8	173369,7	16,0
6.Відрахування на соціальні заходи	52924,1	6,2	53970,5	5,8	64332,2	6,0
7.Амортизація	45070,2	5,3	71820,7	7,8	76971,6	7,1
8.Послуги виробничого характеру	138832,1	16,2	117247,8	12,7	142828,8	13,2
9.Інші витрати	25973,0	3,0	35127,4	3,8	45465,7	4,2
Собівартість	855720,7	100	922760,6	100	1 080509	100

Отже, збагачення залізних руд є енергоємним, а тому для зниження собівартості продукції особливу увагу необхідно спрямовувати на енергетичні витрати. Основним шляхами зниження собівартості є скорочення тих витрат, які мають найбільшу питому вагу в її структурі [3]. В даному випадку найбільш питому вагу в структурі займає енерговитрати, майже 20%.

Витрати електроенергії залежить від продуктивності устаткування, ступеня його завантаження, характеру сировини, що поступає на збагачення, способу або прийнятої схеми збагачення, ступеня автоматизації виробничих процесів, а також коефіцієнта використання потужності електродвигунів і інших пристроїв.

Організація роботи з економії електроенергії включає наступні заходи:

- розробку прогресивних норм витрат електроенергії;
- організацію обліку і контролю за виконанням встановлених норм;
- складання цехових і загальнофабричних електробалансів та їх аналіз;
- розробку заходів щодо економії електроенергії.

Нормування витрат електроенергії здійснюється за допомогою наступних методів:

а)статистичним, при якому використовують звітні дані підприємства про витрати електроенергії;

б)розрахунковим, заснованим на використанні теоретичних даних і коефіцієнтів, встановлених практикою;

в)експериментальним, тобто на основі даних, отриманих в результаті випробувань і дослідів.

Отже, провівши заходи щодо енергозбереження можна отримати такий економічний ефект у абсолютних одиницях та грошовому виразі з урахуванням цін на основні види енергоносіїв, які наведені у таблиці 2.

Структура собівартості товарної продукції ПАТ «ПГЗК» до і після проведення заходів з енергозбереження

Елементи витрат	До проведення заходів		Після проведення заходів	
	тис.грн.	пит.вага, %	тис.грн.	пит.вага, %
1.Сировина і основні матеріали	71 185,7	6,6	71 185,7	6,6
2.Допоміжні матеріали	154 082,3	14,3	154 082,3	14,3
3.Паливо	136 777,8	12,7	136 600,2	12,6
4.Енерговитрати	215 495,1	19,9	213 388,7	19,8
5.Витрати на оплату праці	173 369,7	16,0	173 369,7	16,1
6.Відрахування на соціальні заходи	64 332,2	6,0	60 332,2	6,0
7.Амортизація	76 971,6	7,1	76 971,6	7,1
8.Послуги виробничого характеру	142 828,8	13,2	142 828,8	13,2
9.Інші витрати	45 465,7	4,2	45 465,7	4,2
Собівартість	1 080 509,0	100,0	1 074 225,0	100,0

В результаті проведеного дослідження рекомендуються здійснення заходів по зниженню собівартості виробництва продукції за рахунок енергозбереження. Вартість впровадження заходів з енергозбереження склала 7539,6 тис. грн., що дозволять знизити витрати на виробництво залізної руди на 2882,64 тис. грн. на рік або знизити виробничу собівартість однієї тони на 0,45 грн. Термін окупності в середньому складе 3 роки, що є прийнятним для підприємства.

Висновок. Сучасні умови господарювання вимагають від виробників пристосування до запитів та потреб споживачів а також до цін, які є на ринку. Тому для одержання максимального прибутку необхідно планувати собівартість, що дозволить виробникам продукції зайняти стійкі позиції на ринку.

Наукова новизна проведеного в роботі дослідження, полягає у знаходженні резервів зниження витрат виробництва при плануванні собівартості на промисловому підприємстві. Проаналізовано ефективність роботи ПАТ «ПГЗК», виявлено, що процес планування собівартості зможе збільшити прибутковість підприємства тільки при використанні резервів зниження витрат виробництва. Під час аналізу було встановлено, що підприємство є енергоємним, тому при здійсненні заходів з енергозбереження підприємства дозволяє знизити виробничу собівартість 1 тонни продукції на 0,45 грн з річним ефектом від заходу у 2882,64 тис.грн.

Отже, сьогодні планування собівартості на підприємстві є визначальним фактором його ефективної, перспективної роботи. Впровадження енергозберігаючих технологій є засобом підвищення прибутковості підприємства, що є доказом обґрунтованим зниженням собівартості продукції.

Список використаних джерел

1. Васин Ф.П. Классификация затрат на производство в Российском и

международном учете // Бухгалтерский вестник. – № 5. – 1999. – С. 43-49.

2. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погрішук ; Терноп. нац. екон. ун-т. - К. : Центр учбової л-ри, 2010. - 304 с..

3. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П.В. Круш, В.І.Подвігіна, Б.М. Сердюк.-2-ге вид., стереотип. - К. : Ельга-Н, КНТ, 2009. - 780 с..

4. Планування діяльності підприємства: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / М. А. Белов, Н. М. Євдокимова, В. Є. Москалюк та ін.; За заг. ред. В. Є. Москалюка. – К.: КНЕУ, 2002. – 252 с..

5. Управління ресурсами і витратами: навч. посіб./ П.В. Іванюта, О.П. Лугівська– К.: «Центр учбової літератури», 2009. – 320 с..

6. Офіційний сайт гірничо-металургійної компанії «Метінвест» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.metinvestholding.com/ua>.

Шевчук Н.А.

к.т.н., доцент ФММ НТУУ «КПІ»

Іванов І.П.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

ПЛАНИРОВАНИЕ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ КАК ОСНОВНОЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЕ ПРИБЫЛЬНОСТИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

В данной статье рассматривается проблема повышения прибыльности промышленного предприятия на основе планирования себестоимости. Выявлены имеющиеся резервы снижения издержек производства и увеличения рентабельности продукции. Проанализированы и экономически обоснованно проведение мероприятий по снижению себестоимости продукции, а также установлено их целесообразность на основе уменьшения себестоимости продукции и увеличения прибыли.

Ключевые слова: себестоимость, прибыль, планирование, эффективность, затраты, предприятие.

Shevchuk N.A., Ivanov I.P.

PLANNING COST OF GOODS AS A FACTOR INCREASING PROFITABILITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

This paper considers the problem of increasing the profitability of industrial enterprises based planning costs. In which an existing reserves to reduce production costs and increase product profitability. Analyzed and economically

sound activities to reduce production costs, but also found their appropriateness based on reducing production costs and increasing profits.

Keywords: cost, profit planning, efficiency, costs, company.

Шульгіна Л.М.

д.е.н., професор ФММ НТУУ «КПІ»

Баліцька І. П.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ЛІЗИНГОВИХ УГОД В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

У статті розглянуто сутність поняття лізингу, досліджено особливості класифікації лізингових угод, встановлено основні принципи за якими слід проводити класифікацію лізингових угод та удосконалено фасетну класифікацію лізингових угод.

Ключові слова: лізинг, лізингодавець, лізингоодержувач, фасетна система, фасетна класифікація.

Вступ. Однією з головних умов розвитку економіки будь-якої країни є виробництво конкурентоспроможної продукції. Остання в свою чергу повинна відповідати цілому ряду вимог, як цінових та і технологічних. Виходячи з цього, нагальною стає проблема використання нових технологій для виготовлення продукції. Зважаючи на вкрай тяжкий стан матеріально-технологічної бази більшості українських підприємств, виникає потреба в оновленні основних засобів виробництва. Одним з ефективних та доступних інструментів такого оновлення є лізинг.

Дослідженнями сутності поняття лізингу та підходів до його класифікації займалися: Павлюк О.В., Орлов О.О., Рясних Є.Г., Нирялова Ю.В., Францева Е.Ф., Сусанян К.Г., Стукало Н.В., Старцев О.В., Слов'янська Н.Г., Савчук Л.М., Парнюк В.Г. та інші.

Постановка задачі. Метою статті є дослідження сутності поняття лізингу, основних принципів та особливостей фасетної класифікації лізингових операцій.

Результати дослідження. На сьогодні лізинг є досить популярним інструментом підвищення ефективності роботи підприємства в усьому світі, проте в Україні не зазнав широкого вжитку. Насамперед це пов'язано з проблемами розуміння сутності такого поняття як «лізинг» та складності підбору правильного виду лізингу, який би повністю відповідав специфіці роботи підприємства, умовам його функціонування, цілям, які ставить перед собою підприємство під час реалізації лізингу.